

Green Velo®

WSCHODNI SZLAK ROWEROWY

Królestwo rowerowe Nad Zalewem Wiślanym

Wschodni Szlak Rowerowy
Green Velo

Jak korzystać z przewodnika	3
Mapa królestwa	4
Legenda	5
Informacje o królestwie	
Królestwo rowerowe Nad Zalewem Wiślanym	6
Atrakcje turystyczne	
Elbląg – Stare Miasto	9
Bażantarnia w Elblągu	12
Wysoczyzna Elbląska	14
Łęcze	15
Zalew Wiślany	16
Kadyny	18
Tolkmicko	20
Suchacz – bitwa w Zatoce Świeżej	22
Frombork	24
Braniewo	26
Nowa Pasłęka	28
Wycieczki	
Pętla Braniewska	30
Szlak Kanału Elbląskiego	32
Szlak menonitów	34
Szlak Pocztyliona	36
Wokół jeziora Druzno	38
Informacje praktyczne	40

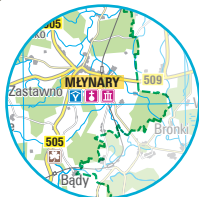

Jak korzystać z przewodnika

Przewodnik adresowany jest do miłośników aktywnego wypoczynku na „dwóch kółkach”. Zaproponowano w nim kilka wycieczek rowerowych i opisano znajdujące się na ich trasie atrakcje. Wszystko opatrzone wieloma praktycznymi wskazówkami i informacjami.

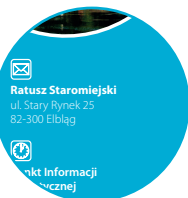
1 Mapa królestwa

Mapa obejmuje całe królestwo rowerowe z zaznaczonym przebiegiem szlaku Green Velo. Przedstawione na niej elementy objaśnione są w legendzie.

3 Informacje o atrakcjach

W przejrzysty sposób za pomocą symboli przedstawione są tu informacje o obiektach, takie jak: dane teled adresowe, terminy i godziny otwarcia czy informacje uzupełniające.

5 Opis wycieczki

W opisie trasy znajdują się wszystkie ważne informacje dotyczące jej przebiegu, sposobu poruszania się i mijanych atrakcji.

Pętla Braniewsk

Wycieczka prowadzi spokojnie do ciekawej budowli historycznej – tamy na Pasłęce i elektrowni Pierzchała. Nad największym jeziorem w regionie m. in. plaży. Powrót do Braniewa.

7 Informacje praktyczne

Punkt Informacji Turystycznej
Rynek Staromiejski
ul. Stary Rynek 25
82-300 Elbląg
tel. 55 239 33 77
ielblag@umelblag.pl

Informacja Turystyczna
ul. Świdzińska 1

1

2

Atrakcje na szlaku

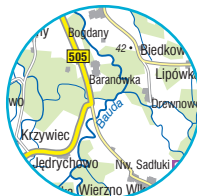
Opisy atrakcji pozwalają na odpowiedni do wieku turystów (np. dzieci/dorośli) i ich zainteresowań (rodzina/grupa młodzieży/seniorzy) wybór najciekawszych miejsc do odwiedzenia.

4

Mapa wycieczki

Na schematycznej mapce wycieczki zaznaczone są główne miejscowości i atrakcje na trasie, co pozwala zorientować się w jej całościowym przebiegu.

5

6

Informacje o wycieczkach

W przejrzysty sposób za pomocą symboli przedstawione są tu informacje dotyczące trasy, takie jak: długość, nawierzchnia, trudność czy czas przejazdu.

7

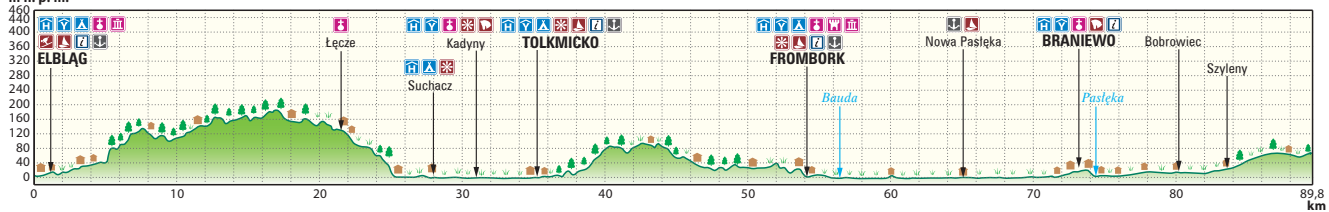
3

Królestwo rowerowe Nad Zalewem Wiślanym

Informacje o królestwie

m n. p. m.

Skala 1 : 410 000

2 0 2 4 6 8 10 km

Objaśnienia znaków

- Granice Królestw Rowerowych
- Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo; odległości w km
- Inne szlaki rowerowe
- Hotele; schroniska młodzieżowe; pola namiotowe, campingi
- Kościoły; zabytki techniki; muzea
- Pałace i dwory; zamki; ruiny
- Pozostałe atrakcje turystyczne; ośrodki wypoczynkowe; informacja turystyczna
- Ośrodki sportów wodnych; ośrodki narciarskie; stadniny
- FROMBORK** Miejscowości atrakcyjne turystycznie na szlaku rowerowym Green Velo
- MEYNARY** Miejscowości atrakcyjne turystycznie
- Parki krajobrazowe
- Lasy; rezerваты przyrody
- Drogi ekspresowe
- Drogi krajowe
- Drogi wojewódzkie; drogi inne
- Koleje główne; drugorzędne
- Lotniska; porty morskie; promy rzeczne
- Przejścia graniczne: drogowe; kolejowe
- Granice państw; granice województw

Królestwo rowerowe Nad Zalewem Wiślanym

Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo rozpoczyna się (lub kończy) w królestwie Nad Zalewem Wiślanym, które wzięło nazwę właśnie od tego rozległego przymorskiego akwenu. Na całym szlaku jedynie pomiędzy Braniewem a Elblągiem znaleźć można miejsca, w których z siodła roweru dostrzec można taflę Morza Bałtyckiego.

Królestwo Zalewu Wiślanego jest niezwykle zróżnicowane krajobrazowo. Dzieli się na trzy mniejsze, bardzo różne od siebie obszary. Pierwszym z nich są płaskie Żuławy Elbląskie, drugim – pagórkowata, porośnięta bukowymi lasami Wysoczyzna Elbląska, a trzecim – brzeg Zalewu Wiślanego i zachodni fragment równin warmińskich. Elbląg, Frombork i Braniewo to trzy najważniejsze, godne uwagi i dłuższego pobytu miasta, przez które biegnie szlak.

Trasa rozpoczyna się (lub kończy) w Elblągu, ważnym ośrodku komunikacyjnym, a jednocześnie drugim co do wielkości mieście województwa warmińsko-mazurskiego. To hanzeatyckie miasto portowe przez wieki walczyło z Gdańskiem o status najważniejszego portu Rzeczypospolitej. Odbudowane po zniszczeniach wojennych, stanowi pierwszy (lub ostatni) punkt dla podróżujących szlakiem Green Velo.

Na zachód i południe od Elbląga rozpościerają się delta Wisły i żyzne Żuławy Elbląskie. Choć płaskie jak stół, Żuławy wcale nie są monotonne. Swoją magię zawdzięczają majestatycznym płaczącym wierzbom, nachylonym jakby w zadumie nad wszechobecnymi kanałami. W większości wsi zobaczyć można potężne, ceglane, gotyckie kościoły oraz charakterystyczne domy podcieniowe, w których mieszkali bogaci chłopci. Perłą Żuław jest płytkie zarastające jezioro Druzno, będące rajem dla ptaków wodnych i błotnych. W tej okolicy znajdują się Raczki Elbląskie – najniższy punkt Polski. Cały teren Żuław stanowi podmokłą depresję, osuszoną

dzięki wieloletniej, cierpliwej pracy ludzkich rąk. Nad krainą unosi się duch mennonitów – holenderskich wygnańców religijnych, którzy w czasach I Rzeczypospolitej znaleźli tu swoją drugą ojczyznę. Ich umiejętności melioracyjne w znaczącym

stopniu ukształtowały dzisiejszy wygląd Żuław.

Unikatową na skalę europejską atrakcją obszaru jest oddany w 2015 roku po kilkuletnim remoncie, a wybudowany w XIX wieku Kanał Elbląski. Prowadzi on z Elbląga do Ostródy. Rejs na tej trasie to nic innego jak podróż statkiem po... trawie. Jest tak, ponieważ oprócz śluz na szlaku wodnym wybudowano pięć pochylni, wyjątkowych zabytków hydrotechniki.

Środkowa część królestwa to obszar Wysoczyzny Elbląskiej, zaczynający się od leśnego parku Bażantaria we wschodniej części Elbląga. Przejazd przez teren wysoczyzny stanowić będzie dla rowerzystów poważne wyzwanie, ponieważ są tu duże różnice wysokości oraz strome podjazdy i zjazdy. Cały ten obszar pocięty jest licznymi dolinkami i wąwozami, porośnięty gęstymi bukowymi lasami i objęty ochroną jako Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej. Ponad sto lat temu tereny te były rejonami łowieckimi cesarza niemieckiego Wilhelma II, który gościł często w rezydencji w Kadynach.

Szlak prowadzi przez wzniesienia wysoczyzny dobrymi asfaltowymi i gruntowymi drogami aż do brzegu Zalewu Wiślanego w okolicach Suchacza. Stamtąd wzdłuż torów kolejowych trasa biegnie przez urokliwe portowe miasteczko Tolkmicko do Fromborka – miasta Mikołaja Kopernika. Ze szczytu Wieży Radziejowskiego na Wzgórzu Katedralnym podziwiać można rozległą panoramę Zalewu Wiślanego i łąk w dolinach Baudy i Pasłęki oraz rozległe łąki Warmii, przez którą również przepływają obie te rzeki. Trasa biegnie wzdłuż brzegu zalewu, a następnie brzegiem Pasłęki prowadzi do Braniewa. Ten obszar to pogranicze historyczno-kulturowe sąsiedniego królestwa „Warmia i okolice”. Dawniej tereny te zamieszkiwali pogańscy Prusowie, zniszczeni przez Krzyżaków w XII i XIII wieku. Ale tę historię najlepiej poznać na miejscu...

Ostatnim godnym uwagi punktem na szlaku w królestwie Zalewu Wiślanego jest Braniewo. To warmińskie miasto powstało w średniowieczu i jako ważny port handlowy należało do Hanzy. Z dawnych czasów zachowało się w nim, mimo zniszczeń wojennych, kilka interesujących zabytków. Trasa biegnie przez centrum Braniewa w pobliżu malowniczej Pasłęki, by następnie wyprowadzić turystów na rozległe równiny Warmii – kolejnego królestwa na szlaku.

Na obszarze królestwa wyznaczono wiele dobrze oznakowanych szlaków rowerowych. W szczególności warto wybrać się nimi nad wspomniane żuławskie jezioro Druzno oraz niezwykle urozmaicone tereny Wysoczyzny Elbląskiej.

Królestwo rowerowe
Nad Zalewem
Wiślanym

Atrakcje turystyczne

Elbląg – Stare Miasto

Elbląg, najstarsze i drugie co do wielkości miasto w województwie warmińsko-mazurskim, warto obejrzeć z góry, z jednej z najwyższych w Polsce wież kościelnych o wysokości 95 metrów, w katedrze św. Mikołaja. Prawa miejskie Elbląg uzyskał w 1246 roku. Będąc ważnym portem, należał do Hanzy. Do 1309 roku w mieście znajdowała się siedziba mistrzów zakonu krzyżackiego. Po pokoju toruńskim, w latach 1466–1772, Elbląg znalazł się w granicach Polski i za panowania Zygmunta Augusta był dużym portem wojennym i handlowym utrzymującym kontakty z całym znanym wówczas Europejczykom światem. Z tarasu widokowego rozpościera

Ratusz Staromiejski

ul. Stary Rynek 25
82-300 Elbląg

Punkt Informacji Turystycznej

- czynne:**
- pon.–pt. w godz. 9–18
 - sob.–niedz. i święta w godz. 10–18

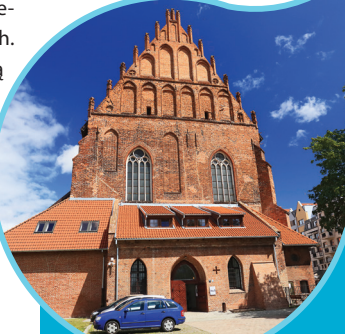

się rozległy widok na miasto i okolicę. Pięknie prezentuje się panorama niemal doszczętnie zniszczonego w 1945 roku i wciąż odbudowywanego metodą retrowersji Starego Miasta, co jest przedsięwzięciem wyjątkowym w skali światowej. Z historią miasta i wynikami prac wykopaliskowych można zapoznać się w muzeum mieszczącym się w zachowanym skrzydle przedzamcza. Uwagę zwracają zabytki takie jak Brama Targowa, kościół mariacki (obecnie Galeria El), dawny kościół i szpital Świętego Ducha (obecnie biblioteka) oraz odbudowany w nowoczesnej formie ratusz. Obok Starego Miasta widać port morski oraz zakłady przemysłowe. Współczesny Elbląg jest ważnym ośrodkiem przemysłowym z zakładami przemysłu maszynowego i elektrotechnicznego, a także siedzibą wyższych

uczelnii, teatru dramatycznego i wielu innych instytucji kulturalnych. Miasto jest dobrą bazą wypadową dla turystów chcących zwiedzić północno-zachodnią część regionu, poruszając się szlakiem Green Velo.

Bażantarnia w Elblągu

Duży obszar lasów (o powierzchni 370 hektarów), należący od 1913 roku do miasta Elbląga, położony jest na południowo-zachodnim skraju Wysoczyzny Elbląskiej. To od wielu lat tradycyjne miejsce wypoczynku mieszkańców miasta. Strome góry i urwiste zbocza są w parku porośnięte dorodnym lasem bukowym i grabowym. Do spacerów zachęca dolina Srebrnego Potoku z Diabelskim Kamieniem. Wytyczone w parku szlaki turystyczne zapraszają do pieszych wędrówek, ale także przejazdu rowerami, choć czasem będzie to wymagało sporego wysiłku fizycznego. Można też rowery zostawić przy restauracji Myśliwska i wybrać się niebieskim szlakiem

pieszym, który po 10 kilometrach doprowadza z powrotem w to samo miejsce, lub nieco łatwiejszym szlakiem żółtym, choć niemal tak samo długim (9 kilometrów), który także kończy się przy restauracji. Być może na szlaku będzie można dostrzec zwierzyinę leśną – sarny, dziki, lisy oraz ptactwo. W bliskim sąsiedztwie Parku Bażantarnia znajduje się Góra Chrobrego, najwyższe wzniesienie w okolicy, z którego rozciąga się widok na miasto. Można także podziwiać z niej Zalew Wiślany. Bażantarnia leży na skraju Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej, po którego terenie szlak Green Velo przebiega na dalszym odcinku.

**Park Krajobrazowy
Wysoczyzny Elbląskiej**
ul. Bohaterów Westerplatte 18
82-300 Elbląg
www.pkwe.pl

tel. 55 611 45 90
tel. 663 502 525

Wysoczyzna Elbląska

Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej powstał w 1985 roku. Obejmuje północne tereny Wysoczyzny Elbląskiej z najwyższym wzniesieniem Srebrna Górą (198,5 m n.p.m.) oraz południowo-wschodni brzeg Zalewu Wiślanego. W jego granicach rozciągają się leśne krajobrazy wyżynne i pejzaż morski tworzony przez zatokę morską, jaką jest Zalew Wiślanym. Powierzchnia parku wynosi 134,6 kilometra kwadratowego, a jego utworzenie miało na celu ochronę unikatowego krajobrazu Wzniesień Elbląskich o niewyjaśnionej genezie, bogatych przyrodniczo lasów porastających 50 procent obszaru parku i obiektów stworzonych przez człowieka, takich jak zabytkowa zabudowa w Kadynach. Dyrekcja parku mieści się w Elblągu.

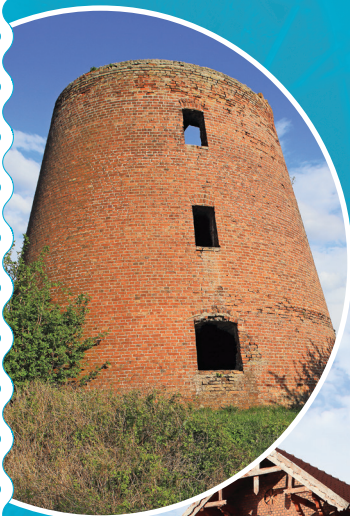
Łęcze

Łęcze to stara wieś powstała w XII wieku, w której wznosi się zabytkowy kościół z 1746 roku. Atrakcją, prócz malowniczego położenia, jest kilka rzadkich domów z podcieniami o drewnianej, wypełnionej ceglami konstrukcji. Takie zabudowania pojawiły się w okolicy Elbląga wraz z mennonitami przybyłymi z Holandii w XVI wieku. We wsi leżącej na Wysoczyźnie Elbląskiej znajduje się położony na wysokości ponad 150 metrów n.p.m. punkt widokowy na Zalew Wiślany.

Stowarzyszenie Łęcze

www.lecze.com.pl

Zalew Wiślany

www.zalew.org.pl

Przez kilkadziesiąt kilometrów trasa Green Velo biegnie obok Zalewu Wiślanego, zatoki Morza Bałtyckiego o powierzchni 838 kilometrów kwadratowych, z czego do Polski należy 328. Od morza zatoka oddzielona jest Mierzeją Wiślaną, choć jeszcze za czasów Mikołaja Kopernika ciągłej mierzei nie było i znajdowało się tu pasmo wysp umożliwiających wypłynięcie na pełne morze. Dziś jedyna droga morska prowadzi przez Cieśninę Piławską w rosyjskiej części zalewu. Morska zatoka, zwana dawniej Zatoką Świeżą (obecna nazwa utrzymała się w czasach II RP), jest płytka. Przeciętna głębokość wynosi około 2,7 metra,

maksymalna (po rosyjskiej stronie) 5 metrów. W polskiej części szerokość zalewu mieści się w granicach 7–8 kilometrów. Ze względu na niewielką głębokość żegluga po zalewie odbywa się wyznaczonymi i pogłębianymi torami wodnymi, którymi mogą pływać statki o zanurzeniu do 2,5 metra. Wyznaczają je widoczne na powierzchni wody stałe znaki nawigacyjne zwane stawami, Elbląg i Gdańsk oraz pławy czyli boje pływające. W porze nocnej są one oświetlone. Wody Zalewu Wiślanego są słonawe, bardziej zasolone w części północnej, mniej w południowej. Z tego powodu w akwenie mogą żyć zarówno ryby słodko- i słonowodne, jak i śledzie, węgorze czy okonie i sandacze. Warto pamiętać, że polska część zalewu jest trzy razy większa od największego polskiego jeziora – Śniardwy.

Kadyny

Kadyny to miejscowość położona u stóp Wysoczyzny Elbląskiej, z dużą plażą nad Zalewem Wiślanym i zapleczem turystycznym oraz bogatą historią. W 1431 roku krzyżacki majątek Kadyny znalazł się w rękach Jana Bażyńskiego, przywódcy Związku Pruskiego. Jeden z kolejnych właścicieli, Edward Birkner, w testamencie zapisał majątek niemieckiemu cesarzowi Wilhelmowi II.

W 1898 roku cesarz stał się właścicielem Kadyn. Rozpoczął się wówczas okres świetności wsi. Wzniesiono zespół budynków dworskich, stadninę koni, zabudowania gospodarcze,

szkołę i zniszczony po 1945 roku kościół. Cały zespół zabudowań, zaprojektowany przez berlińskich architektów i wzniesiony z czerwonej cegły, utrzymany jest w tym samym stylu. Powstała tu też manufaktura ceramiczna produkująca słynną majolikę kadyńską. We wsi stoi również barokowy pałac graniczący z rezerwatem przyrody Kadyński Las. Rośnie tu też okazały pomnikowy dąb im. Jana Bażyńskiego (obwód 10 metrów, wysokość 25 metrów), jedno z najstarszych drzew w Polsce, mające ponad 700 lat. W dziupli w jego pniu mogło się zmieścić 11 cesarskich żołnierzy. Obok dębu biegnie ścieżka prowadząca do zabytkowego klasztoru ojców Franciszkanów z XVIII wieku. Kilkaset metrów dalej stoi drewniana wieża widokowa, z której rozciąga się panorama Zalewu Wiślanego.

Informacja Turystyczna

ul. Świętojańska 1
82-340 Tolkmicko

tel. 55 231 61 82

Tolkmicko

Miasto portowe nad Zalewem Wiślanym liczy około 2,8 tysiąca mieszkańców. Znajduje się w nim nowoczesny port jachtowy z infrastrukturą dla turystów (są tu między innymi łazienki i prysznice), a także port rybacki. Z przystani pasażerskiej odpływają statki do oddalonej zaledwie o 8 kilometrów Krynicy Morskiej. Miasto założone zostało przez Krzyżaków w 1299 roku. Zachował się w nim średniowieczny układ Starego Miasta z fragmentami murów obronnych i basztą narożną z XIV wieku oraz gotycki kościół parafialny, wielokrotnie przebudowywany, z ciekawym wnętrzem. Przed kościołem stoi rzeźba przedstawiająca patrona podróżnych – św. Jana Nepomucena, z 1736 roku. Obok znajdują się dawne domy rybaków, a przy rynku wznosi

się odbudowany niedawno ratusz z punktem widokowym. W pobliżu portu można zobaczyć ładny budynek stacji kolejowej z początku XX wieku, tak zwanej kolei nadzalewowej. Obecnie jeździ tędy kolej drezynowa i drezynami ręcznymi można przejechać biegnącą nad samym Zalewem Wiślanym trasą i dotrzeć do wielkiego głazu narzutowego, zwanego Świętym Kamieniem, czy nawet do Fromborka.

Suchacz – bitwa w Zatoce Świeżej

Suchacz to niewielka wieś letniskowa nad brzegiem Zalewu Wiślanego z plażą i niewielką przystanią. W miejscowości o wielkim wydarzeniu, które zapisało ją na wieki na kartach historii, przypomina pomnik. 15 września 1463 roku odbyła się wielka bitwa morska zwana bitwą w Zatoce Świeżej. Walczyli w niej mieszczanie z Elbląga i Gdańska z flotą krzyżacką. Trwała wówczas wojna trzynastoletnia. Krzyżacy postanowili przenieść swoją flotę i wojsko z Królewca na Wisłę, by pomóc obleganemu przez wojska polskie miastu Gniew. Zablockowanie rzeki zmusiło flotę krzyżacką do

odwrotu. W okolicy Suchacza na wodach zalewu spotkały się 44 statki krzyżackie i 30 statków z Elbląga i Gdańska, które sprawnym działaniem zmusiły flotę krzyżacką do wypłynięcia na płycizny Zatoki Świeżej (jak wówczas nazywano Zalew Wiślany) i metodą abordażu pokonały przeciwnika. Znajdujący się na jednym ze statków wielki mistrz krzyżacki uciekł do Królewca. Porażka Krzyżaków pogrzyła zakon w długach i śmiało można powiedzieć, że wojnę trzynastoletnią Polska wygrała dzięki mało znanej dziś bitwie morskiej. Trzy lata później, na mocy II pokoju toruńskiego, Warmia i Pomorze Gdańskie znalazły się w granicach Polski.

Frombork

**Muzeum
Mikołaja Kopernika**

ul. Katedralna 8
14-530 Frombork
www.frombork.art.pl

tel. 55 244 00 71

Warmińskie miasto założone w 1310 roku, położone nad Zalewem Wiślanym, mające port pasażerski i rybacki, liczy około 2,6 tysiąca mieszkańców. Było własnością i siedzibą kapituły warmińskiej, przeniesionej tu z Braniewa w 1288 roku, która w latach 1329–1388 zbudowała na wysokim wzgórzu katedrę Najświętszej Maryi Panny i św. Andrzeja wraz z otaczającymi ją fortyfikacjami. Od 1510 do 1543 roku (z niewielkimi przerwami) we Fromborku mieszkał kanonik kapituły warmińskiej Mikołaj Kopernik. Prowadził tu badania i napisał *De revolutionibus ...* W 1945 roku miasto zostało zniszczone w 80 procentach. W czasie ogólnopolskiej akcji harcerskiej Operacja 1001 Frombork (lata 1967–1973) z okazji zbliżających się

500 urodzin Kopernika przebudowano całe centrum miasta oraz odbudowano wiele cennych zabytków. Zwiedzając architekturę, warto posłuchać jednych z najlepszych w Polsce organów, zbudowanych w latach 30. XX wieku i odrestaurowanych po wojnie, znajdujących się w pięknym prospekcie z 1684 roku. Trzeba też zatrzymać się przy miejscu pochówku wielkiego astronoma. W Pałacu Ferbera znajduje się Muzeum Kopernika. Z Wieży Radziejowskiego z XVIII wieku rozciąga się widok na okolicę. W oktogonalnej podstawie wieży mieści się planetarium. Poza Wzgórzem Katedralnym warto odwiedzić Muzeum Medycyny w Szpitalu Świętego Ducha z kaplicą św. Anny.

czynne:

- Katedra:
wt.–niedz. w godz. 9–16.30
- dzwonnica:
codz. w godz. 9.30–17
- Szpital Świętego Ducha:
wt.–niedz. w godz. 9.30–17

www.braniewo.pl

Braniewo

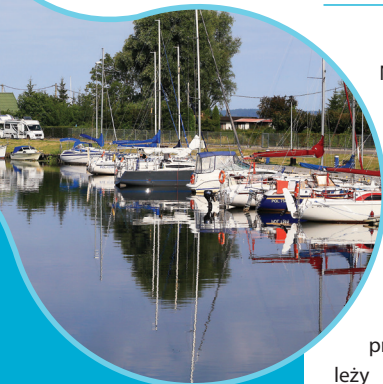
Wzdłuż Pasłęki szlak Green Velo prowadzi do powiatowego miasta Braniewa, liczącego 18,3 tysiąca mieszkańców, które prawa miejskie uzyskało w 1254 roku i jest najstarszym na Warmii. Na granicy miasta, nad rzeką Pasłęką, znajduje się barokowy kościół Świętego Krzyża z początku XVIII wieku. Braniewo dawniej był portem morskim należącym do Hanzy, ośrodkiem oświatowym i wydawniczym, dziś jest w nim niewielka przystań jachtowa z zapleczem turystycznym. W 1565 roku osiedlili się tu jezuici, sprowadzeni do Polski przez kardynała Hozjusza. Prowadzili w mieście szkołę, której następczyni od 1912 roku miała prawa akademickie. W czasie II wojny światowej miasto straciło wiele cennych

zabytków. Kilka ważnych obiektów odbudowano. Nad miastem góruje gotycki kościół św. Katarzyny z XIV wieku, podniesiony z ruin w latach 80. XX wieku. W dawnej fosie mieści się ogród zoologiczno-botaniczny. Poza obrębem Starego Miasta stoi barokowy dom konwertytów z XVIII wieku, obecnie biblioteka. Przy drodze wylotowej w kierunku Fromborka znajduje się duży cmentarz wojenny żołnierzy Armii Czerwonej poległych w 1945 roku. W Braniewie działa kolejowe przejście międzynarodowe z Rosją, a w pobliskich Grzechotkach i Gronowie przejścia drogowe.

Nowa Pasłęka

Nowa Pasłęka to niewielka miejscowość nad Zalewem Wiślanym. Znajdują się w niej duży port jachtowy z zapleczem turystycznym (prysznic, łazienki), który jest najdalej na północ wysuniętym portem tak zwanej Pętli Żuławskiej, oraz duża przystań rybacka. Miejscowość leży niemal na granicy Polski z Obwodem Królewieckim (Rosja). Uważny obserwator dostrzeże na powierzchni wód zalewu boje wyznaczające przebieg granicy państwowej. Wieś znajduje się przy ujściu do Zalewu Wiślanego warmińskiej rzeki Pasłęki (dawniej zwanej Pasarią). Ciekawostką jest to, że spośród polskich rzek uchodzących bezpośrednio do morza, pod względem długości Pasłęka znajduje się na trzecim miejscu (211 kilometrów), po Wiśle i Odrze. Pasłęka tworzy w końcu biegu deltę składającą się z trzech ramion, przy pierwszym z nich jest plaża z widokiem na granicę z Rosją (nadmorski las leży już za granicą). Z najdalej wysuniętego na zachód cypla roztacza się ładny widok na południową część Zalewu Wiślanego z Fromborkiem.

Królestwo rowerowe
**Nad Zalewem
Wiślanym**

Wycieczki

długość: 29 km
nawierzchnia:

- asfalt
- bruk

trasa nieoznakowana

typ wycieczki: turystyczna
poziom trudności:
dla średnio zaawansowanych

czas przejazdu:
• bez zwiedzania: 2 godz.
• ze zwiedzaniem: 4 godz.

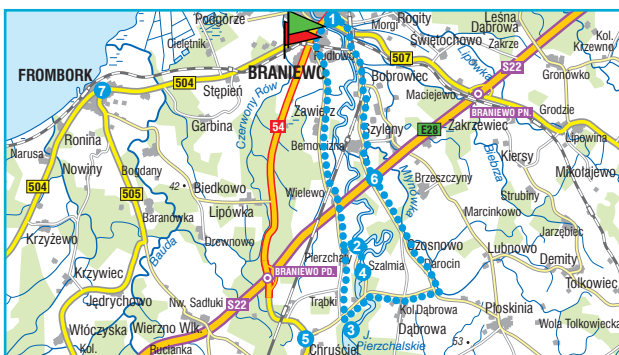
Pętla Braniewska

Wycieczka prowadzi spokojnymi drogami do ciekawej budowli hydrotechnicznej – tamy na Pasłęce i elektrowni wodnej w Pierzchałach. Nad największym sztucznym jeziorem w regionie można odpocząć na plaży. Powrót do Braniewa jest możliwy dwiema trasami – wycieczka prowadzi trasą krótszą, można jednak wrócić przez Frombork i Nową Pasłękę.

Trasa: Braniewo Stare Miasto (0 km) – Pierzchały (wieś, 10 km) – Pierzchały (elektrownia, 10,8 km) – tama przy Jeziorze Pierzchalskim (11,9 km) – Pierzchały (plaża, 12,8 km) – Czosnowo (skrzyżowanie, 15,7 km) – most nad drogą S22 (20,8 km) – Braniewo (stare miasto; 29 km)

Wycieczka wyrusza z Braniewa. Jej celem jest dotarcie do elektrowni wodnej w Pierzchałach, oddalonej o około kilometra od zapory, a następnie dojazd do sztucznego zbiornika wodnego – Jeziora Pierzchalskiego. Nad jeziorem istnieje możliwość wypoczynku i powrotu do Braniewa krótszą trasą, do pokonania pozostaje 13 kilometrów. Można też przyjąć powrót trasą wariantową, co oznacza dodatkowe 35 kilometrów przez Chruściel. Na dalszym odcinku trasy przejeżdża się nad „berlinką” – drogą szybkiego ruchu, aby po kilkunastu kilometrach dotrzeć do Fromborka. Zwiedzanie Wzgórza Katedralnego w mieście może zająć nawet kilka godzin. Powrót do Braniewa jest możliwy trasą Green Velo przez Nową Pasłękę lub szosą przez Stępień, na czym zyskuje się około 6 kilometrów.

Powrót od plaży Pierzchały przez Chruściel, Frombork i trasą Green Velo przez Nową Pasłękę do Braniewa; trasa liczy 35 km.

Warianty trasy

- 1 **Braniewo** – stare miasto w Braniewie przestało istnieć w 1945 roku w rezultacie działań wojennych i powojennych zniszczeń. Z dawnego, najstarszego na Warmii miasta, pozostała wieża bramna zamku biskupiego, jedna z najstarszych budowli w regionie, oraz potężny kościół św. Katarzyny. Jest też kilka mniejszych zabytków, w tym spichlerz nad Pasłęką. Braniewo było kiedyś misatem portowym należącym do Hanzy.
- 2 **Elektrownia wodna w Pierzchałach** – spory obiekt o ciekawym założeniu technicznym, oddalony o około kilometr od zapory, połączony z nią kanałem biegnącym po zachodniej skarpie rzeki Pasłęki – około 12 metrów powyżej jej biegu.
- 3 **Jezioro Pierzchałskie** – największy sztuczny zbiornik wodny w regionie.
- 4 **Rzeka Pasłęka** – niemal na całej długości jest rezerwatem przyrody chroniącym bobry. To trzecia pod względem długości rzeka w Polsce wpadająca bezpośrednio do morza.
- 5 **Chruściel** – wieś z ciekawym kościołem oraz duża baza paliwowa z doprowadzonym szerokim torem z Rosji.
- 6 **„Berlinka”** – dawna autostrada do Królewca, dziś droga szybkiego ruchu.
- 7 **Frombork** – miasto związane z Mikołajem Kopernikiem. W czasie zwiedzania Wzgórza Katedralnego warto wejść na Wieżę Radziejewskiego i podziwiać rozległą panoramę, zobaczyć seans w planetarium, posłuchać koncertu organowego na doskonałym instrumencie katedralnym i obejrzeć bogato wyposażoną katedrę warmińską, w której trzeba zwrócić uwagę na odkryty kilka lat temu grób wybitnego astronoma Mikołaja Kopernika. Na Wzgórzu Katedralnym działa Muzeum Mikołaja Kopernika. Godne uwagi jest też Muzeum Historii Medycyny, mające siedzibę poza wzgórzem, oraz unikatowa Wieża Wodna – pamiątka po dawnym wodociągu z 1572 roku.

Atrakcje na trasie

długość: 49 km

nawierzchnia:

- asfalt
- miejscami szuter i zabytkowy bruk: krótkie odcinki

trasa częściowo oznakowana

- oznakowanie według standardów PTTK w różnych kolorach:
 - Buczyniec–Marwica: kolor zielony
 - Dzierzgonka–Elbląg: kolor niebieski
 - Zielonka Pasłęcka PKP–Buczyniec i Marwica–Dzierzgonka: odcinek nieoznakowany

typ wycieczki: turystyczna

poziom trudności:

dla średnio zaawansowanych

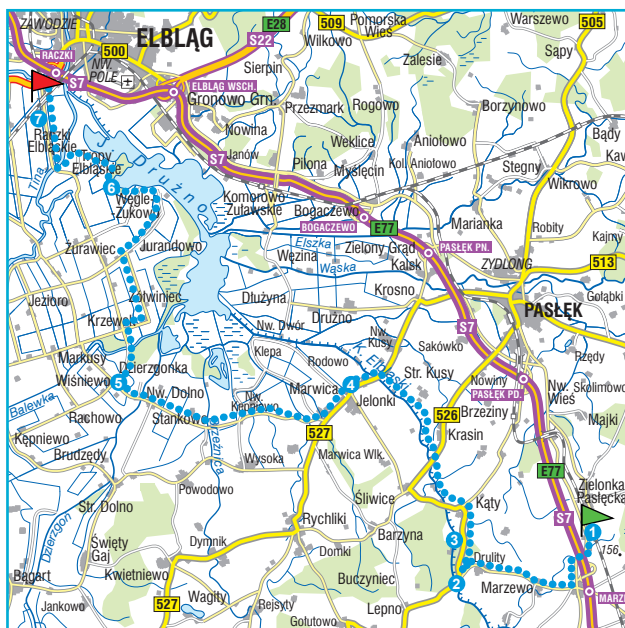
Szlak Kanału Elbląskiego

Wycieczka pozwala poznać jedyny w swoim rodzaju Kanał Elbląski – drogę wodną pokonującą na odcinku około 10 kilometrów niemal 100 metrów różnicy wysokości między Pojezierzem Iławskim a Żuławami Elbląskimi oraz działające na nim pochylnie do transportu statków. W Buczyńcu można zwiedzić muzeum kanału oraz maszynię pochylni. Poza tym trasa prowadzi przez żuławskie wsie z charakterystyczną zabudową do najniższej położonego punktu w Polsce znajdującego się w Raczkach Elbląskich. Można też dotrzeć do rezerwatu przyrody Jezioro Druzno.

Trasa: Zielonka Pasłęcka PKP (0 km) – Marzewo (2,50 km) – Drulity (6 km) – skrzyżowanie z drogą 526 (7,5 km) – Buczyniec (skrzyżowanie do pochylni, 10,45 km) – Kąty (pochylnia, 11,15 km) – Oleśnica (pochylnia, 14,05 km) – Jelenie (pochylnia, 16,25 km) – Jelonki (18,40 km) – Marwica (21,15 km) – Dzierzgonka (28,74 km) – Krzewsk/Żółwiniec (33,44 km) – Węgle (40,04 km) – Raczki Elbląskie (46,6 km) – Elbląg (granica miasta, 49 km)

Wycieczka zaczyna się na stacji kolejowej Zielonka Pasłęcka. Na trasę wycieczki ze stacji należy kierować się drogą lokalną przez Marzewo i Drulity do pierwszej pochylni w Buczyńcu. W pobliżu skrzyżowania do pochylni, w ciągu drogi 526 nad kanałem, znajduje się ciekawy żelbetowy most. W okolicy pochylni Buczyniec można zanoćować na kempingu. Następnie trasa wycieczki prowadzi do kolejnych trzech pochylni: Kąty, Oleśnica, Jelenie (dojazd do piątej pochylni Całuny Nowe wymaga kilkusetmetrowego zjazdu ze szlaku). Następnie szlak kieruje się do wsi Jelonki. Za następną miejscowością Dzierzgonka,

przy skrzyżowaniu dróg Żółwianiec–Krzewsk warto zjechać ze szlaku nad jezioro Druzno (rezerwat przyrody). Kolejną atrakcją na

trasie jest najniższy punkt w Polsce znajdujący się w Raczkach Elbląskich. Wycieczka kończy się na administracyjnej granicy Elbląga.

- 1 **Zielonka Pasłęcka** – we wsi trzeba zwiedzić barokowe sanktuarium.
- 2 **Most żelbetowy** – w pobliżu pochylni w Buczyńcu, w ciągu drogi 526 znajduje się jeden najstarszych w północnej Polsce mostów żelbetowych z 1894 roku.
- 3 **Pochylnia Buczyniec** – dobiega do niej odcinek Kanału Elbląskiego prowadzący z Miłomłyna. Pochylnia znajduje się około 100 metrów n.p.m.; od niej na odcinku ponad 9 kilometrów za pomocą pięciu pochylni statki pokonują niemal 100 metrów różnicy wysokości. W Buczyńcu jest ciekawe muzeum pozwalające zapoznać się z historią kanału i maszynownia pochylni udostępniona do zwiedzania
- 4 **Jelonki** – we wsi jest głaz upamiętniający mieszkańców, którzy zginęli w czasie I wojny światowej oraz gotycki kościół z połowy XIV wieku i domy podcieniowe.
- 5 **Dzierzgonka** – w miejscowości jest most obrotowy nad rzeką Dzierzgoń z początku XX wieku, nieczynny z braku żeglugi na rzece.
- 6 **Jezioro Druzno** – rezerwat przyrody.
- 7 **Raczkach Elbląskie** – w pobliżu wsi jest najniższy w Polsce, naturalnie powstały punkt leżący 1,8 metra poniżej poziomu morza, oznaczony znakiem.

długość: 31,60 km

nawierzchnia:

- asfalt

trasa oznakowana

- oznakowanie według standardów PTTK w kolorze czerwonym

typ wycieczki: turystyczna

poziom trudności:

dla średnio zaawansowanych

czas przejazdu:

- bez zwiedzania: 3 godz.
- ze zwiedzaniem: 5 godz.

Szlak menonitów

Wycieczka przebiega przez tereny Żuław Wiślanych. Trasa jest płaska i nie sprawia trudności. Można na niej poznać zachowane do dziś elementy kultury materialnej menonitów zamieszkujących Żuławy do 1945 roku oraz poznać osobliwą żuławską architekturę domów, a także menonickie cmentarze. Zainteresowani techniką zobaczą liczne kanały i rowy melioracyjne oraz urządzenia techniczne służące utrzymaniu tego obszaru w stanie umożliwiającym zamieszkanie i użytkowanie rolnicze.

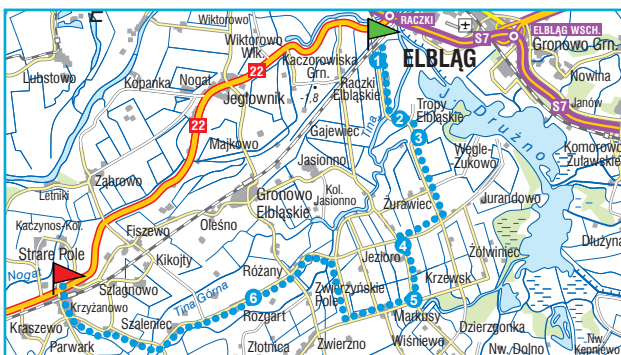
Trasa: Raczki Elbląskie (0 km) – Tropy Elbląskie (4,22 km) – Żurawiec (5,79 km) – Jezioro (9,04 km) – Balewo (11,23 km) – Markusy (13,44 km) – Różany (17,76 km) – Rozgart (21,64 km) – Szaleńiec (28,44 km) – Stare Pole (33,24 km)

Wycieczka zaczyna się blisko południowej granicy administracyjnej Elbląga, na obszarze wsi Raczki Elbląskie.

Turyści zobaczą na szlaku zabytki menonickie w Tropach Elbląskich, Jeziorze, Rozgarcie i Markusach.

Na całej trasie szlaku rowerzyści spotkają stare domy podcieniowe, które należały do najbogatszych chłopów. Wycieczka kończy się w Starym Polu, wsi gminnej ze stacją kolejowa na linii Elbląg–Malbork.

Wycieczka kończy się w Starym Polu przy stacji kolejowej. Stąd można wybrać się pociągiem do pobliskiego Malborka lub wrócić do Elbląga. Jazda drogą krajową nr 22 nie jest polecana z racji dużego ruchu drogowego i braku wydzielonego pobocza. Stwarza to duże niebezpieczeństwo dla rowerzystów. Istnieje także możliwość kontynuowania jazdy Szlakiem Mennonitów do Gdańska.

1 Raczkki Elbląskie – we wsi nieopodal drogi, którą prowadzi szlak, oraz w sąsiedztwie jeziora Drużno, znajduje się najniższy położony w Polsce punkt. Leży on 1,8 metra poniżej poziomu morza (wprawdzie na Żuławach są obszary położone niżej, ale są one rezultatem eksploatacji pokładów torfu).

2 Zabytki menonickie na Żuławach – od XVI wieku aż po 1945 rok teren ten zamieszkiwali mennonicy, uciekinierzy religijni z Holandii, którzy znaleźli schronienie w Polsce. Umieli meliorować podmokłe tereny i gospodarować na osuszonych obszarach. Były to z reguły bogate rodziny o statusie niezależnych chłopów, posiadające własność i możliwość dysponowania nią. Kres bytności menonitów na tych terenach położył 1945 rok.

3 Tropy Elbląskie – cmentarz menonicki.

4 Jezioro – we wsi znajdują się cmentarz menonicki i dawna neogotycka świątynia (zбір) menonicka zbudowana w latach 1898–1899. Stoi też neogotycki kościół

katolicki, niegdyś protestancki. Na przykładzie tej wsi można przyjrzeć się zabudowaniom typu holenderskiego, w których części mieszkalna i gospodarcza stanowią jedność.

5 Markusy – cmentarz menonicki.

6 Rozgart – we wsi znajdują się cmentarz menonicki oraz dawny kościół menonicki zbudowany w 1890 roku, dziś używany przez katolików. Jego wolno stojąca dzwonnica ma rozszerzającą się ku dołowi konstrukcję stabilizującą obiekt w trudnym gruncie. Przy wale są budynki przepompowni, jednej z wielu na Żuławach.

długość: 46,1 km

nawierzchnia:

- asfaltowa

trasa oznakowana

- oznakowanie według standardów PTTK w kolorze żółtym

typ wycieczki: turystyczna

poziom trudności:

dla średnio zaawansowanych

czas przejazdu:

- bez zwiedzania: 4 godz.
- ze zwiedzaniem: 6 godz.

Szlak Pocztyliona

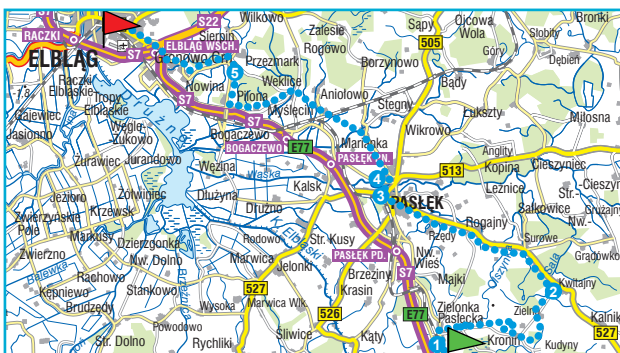
Wycieczka jest dość łatwa, choć nie uniknie się kilku dość wymagających podjazdów. Prowadzi fragmentem długodystansowego Szlaku Pocztyliona (129 km) wiodącego na Pojezierze ławskie. Osobom pozostającym w Elblągu sugeruje się dojazd pociągiem do Zielonki Pasłęckiej i powrót do Elbląga. Zielonka Pasłęcka leży około 100 metrów wyżej niż Elbląg. Na trasie wycieczki można zobaczyć interesujące obiekty zabytkowe, w tym miasto Pasłęk.

Trasa: Elbląg (0 km) – Gronowo Górne (0,9 km) – Nowina (4 km) – Przezmark (5,7 km) – Pilona (9,5 km) – Myślęcין (10,8 km) – Pasieki (12,3 km) – Weklice (13,6 km) – Aniołowo (15,6 km) – Marianka (18,9 km) – Pasłęk (21,8 km) – Gołąbki (27,1 km) – Rogajny (30,2 km) – Surowe (33,6 km) – Kwitajny (36,3 km) – Zielno (38,9 km) – Kronin (43 km) – Wójtowizna (46,1 km) – Zielonka Pasłęcka (47,5 km)

Wycieczka rozpoczyna się na stacji kolejowej Zielonka Pasłęcka i prowadzi przez wiele ciekawych miejscowości jak Zielonka Pasłęcka czy Kwitajny.

Warty dłuższego postoju jest Pasłęk, zwany dawniej Pruskim Hołądem. Przez miasto położone na skraju Pojezierza ławskiego płynie rzeka Wąska. W drodze do Elbląga trasa wycieczki prowadzi przez ciekawą wieś Aniołowo i przez Przezmark położony na Wysoźnie Elbląskiej. Stąd trasa opada niemal 80 metrów w dół, na Żuławy Wiślane do Elbląga.

Wycieczkę można skrócić – dojechać kolejką tylko do Pasłęka i wrócić do Elbląga.

Warianty trasy

- 1 **Zielonka Pasłęcka** – stara wieś z barokowym kościołem z końca XVIII wieku. Ciekawostką jest obraz Chrystusa Miłosiernego przywieziony do wsi z Wołynia przez wysiedleńców z czasów po II wojnie światowej.
- 2 **Kwitajny** – duża posiadłość z pałacem, kościołem i zachowaną zabudową folwarczną należała do rodu Dönhoffów. Do 1945 roku jej właścicielką była Marion Dönhoff, dziennikarka. Swoją ucieczkę z Prus opisała w książce *Nazwy, których już nikt nie wymienia*. Kompleks zabudowań malowniczo wpisuje się w otaczający krajobraz. Wart odwiedzenia jest też przyległy cmentarz.
- 3 **Pasłęk** – miasto zwane dawniej Pruskim Holądem od osadników holenderskich sprowadzonych tu do osuszania bagien i mokradeł. Uzyskał prawa miejskie w 1297 roku i jest jednym z najstarszych miast województwa. Mimo bardzo poważnych zniszczeń z czasów II wojny światowej zachowały się w nim cenne zabytki. Droga na stare miasto otoczone murami obronnymi prowadzi pod gotycką bramą. Przy rynku stoi gotycki

ratusz z XIV wieku z podcieniami. Gotycki kościół św. Bartłomieja z XIV wieku słynny z doskonałych organów firmy Hildebrandt z 1719 roku. Wielokrotnie przebudowany zamek krzyżacki służy obecnie celom kulturalnym. Wart uwagi jest Park Ekologiczny im. Stanisława Pankalli – dobre miejsce do wypoczynku.

- 4 **Wąska** – przez Pasłęk położony na skraju Pojezierza Iławskiego płynie rzeka Wąska – szlak kajakowy do jeziora Druzno.
- 5 **Przezmark** – stary kościół wzniesiony przez Prusów w XIII wieku na mocy porozumienia z Krzyżakami.

Atrakcje na trasie

długość: 45,7 km

nawierzchnia:

- płyty betonowe
- asfalt
- krótkie odcinki bruku i szutru

trasa oznakowana

- oznakowanie według standardów PTTK w kolorze niebieskim

typ wycieczki: turystyczna

poziom trudności:

dla średnio zaawansowanych

czas przejazdu:

- bez zwiedzania: 4 godz.
- ze zwiedzaniem: 6 godz.

Wokół jeziora Druzno

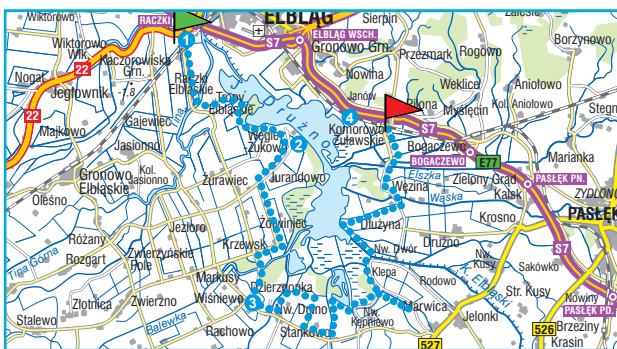
Wycieczka przebiega w całości na Żuławach Wiślanych, w najniższej położonej części Polski. Prowadzi do naturalnie powstałego obszaru depresji w Raczkach Elbląskich oraz wokół jeziora Druzno, dawnej zatoki morskiej, obecnie znanego rezerwatu przyrody objętego ochroną także na podstawie konwencji Ramsar. Wycieczka umożliwia poznanie urządzeń melioracyjnych pozwalających na ochronę Żuław przed zalaniem. Kończy się w pobliżu Janowa – miejsca, w którym odkryto legendarne Truso.

Trasa: Elbląg (0 km) – Raczki Elbląskie (przy drodze do depresji, 2,4 km) – Jurandowo (skrzyżowanie, 12,7 km) – Żółwiniec (skrzyżowanie do wieży widokowej, 15,5 km) – Dzierzgonka (most, 20,1 km) – Stankowo (most, 26 km) – Węzina (most, 42,05 km) – Komorowo Żuławskie (45,7 km)

Wycieczka rozpoczyna się w Elblągu. Jej główną atrakcją jest najniższe miejsce w Polsce powstałe w sposób naturalny, znajdujące się w Raczkach Elbląskich. Szlak prowadzi po obszarze depresyjnym wałami zabezpieczającymi jezioro Druzno.

Warto zwrócić uwagę na zabudowę wsi mijanych na trasie – jest bardzo uporządkowana, a część domów, aby uniknąć zagrożenia powodziowego, stoi na terpach, czyli sztucznie usypanych wzniesieniach terenu. Niedaleko wsi Żółwiniec nad jeziorem Druzno znajduje się wieża widokowa. Dalej trasa mija

Warianty trasy

- Ze skrzyżowania w Żółwińcu jest możliwy dojazd rowerem do wieży widokowej nad jeziorem Druzno (około 2 km).
- Z Komorowa Żuławskiego, zamiast jazdy pociągiem do Elbląga, można pojechać dawnym śladem drogi nr 7 (około 10 km).

wieś Dzierzgonka. Przy końcowym odcinku wycieczki, w pobliżu Janowa istniało Truso – dawna nadmorska osada handlowa. Wycieczka kończy się przy stacji

kolejowej Komorowo Żuławskie. Zamiast powrotu do Elbląga pociągiem można wrócić do miasta starą drogą nr 7 (10 km) – dziś drogą lokalną.

1 Raczeki Elbląskie – jest tu najniższe położone miejsce w Polsce powstałe w sposób naturalny. (1,8 metrów poniżej poziomu morza). Znajduje się na obszarze depresji, co widać w czasie jazdy wałami utrzymującymi poziom jeziora Druzno.

2 Jezioro Druzno – ciekawostką jest to, że dno jeziora znajduje się poniżej poziomu morza i jest kryptodepresją. Druzno to dawna zatoka morska, dziś rezerwat przyrody, płytki akwen o maksymalnej głębokości 2,5 metra. Jego środkiem prowadzi tor wodny do Kanału Elbląskiego. Z racji zdarzającej się cofki z Zatoki Elbląskiej, woda w jeziorze jest w niewielkim stopniu zasolona.

3 Dzierzgonka – we wsi położonej nad rzeką Dzierzgoń znajduje się zabytkowy drogowy most obrotowy, używany jeszcze w latach 70. XX wieku, kiedy drogą wodną

odbywał się sporadycznie transport towarów. Most jest jednym z trzech takich obiektów w okolicy Elbląga (pozostałe to mosty kolejowe w Elblągu i Rybinie).

4 Janów – w końcu XX w. została odkryta opisywana w IX w. przez podróżnika Wulfstana nadmorska osada handlowa służąca wymianie towarów między Prusami a Słowianami oraz innymi ludami Europy.

Atrakcje na trasie

Punkt Informacji Turystycznej w Elblągu

Rynek Staromiejski
ul. Stary Rynek 25
82-300 Elbląg
tel. 55 239 33 77
ielblag@umelblag.pl

Informacja Turystyczna Tolkmicko

ul. Świętojańska 1
82-340 Tolkmicko
tel. 55 231 61 82

Informacja Turystyczna Frombork

ul. Młynarska 5a
14-530 Frombork
tel. 55 244 06 77

Informacja Turystyczna Braniewo

ul. Katedralna 7
14-500 Braniewo
tel. 55 644 33 03

